

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач аспірантури та докторантури -
І. А. Чистякова

**ОК- 09 Порівняльна педагогіка вищої школи: національний,
європейський та глобальний контексти**

третій (освітньо-науковий) рівень
галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**
спеціальність **011 Освітні, педагогічні науки**
освітньо-професійна програма **Освітні, педагогічні науки**
мова навчання **українська**

Погоджено науковою радою Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка
« » _____ 2023 р.
Голова:
Кудріна О. Ю., д.е.н., професор

Робоча програма: «ОК- 09 Порівняльна педагогіка вищої школи: національний,
європейський та глобальний контексти»

»

«29» серпня, 2023 р. – 24 с.

Розробник:

Сбруєва Аліна Анатоліївна – докт. пед. наук, професор

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 1 від «29» серпня, 2023р.

Завідувач кафедри педагогіки _____ (Бойченко М.А.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Затверджено науковою радою Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка

Протокол № від « 20 » вересня 2023 р.

Голова наукової ради _____ (Кудріна О.Ю.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© Сбруєва А.А., 2023

© СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузі знань/ спеціальності 01 Освіта 011 Освітні, педагогічні науки	Обов'язкова	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання Порівняльна характеристика систем вищої однієї з країн ЄС або ОЕСР та України		Рік підготовки:	
		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
	4-й	4-й	
	Освітньо-науковий ступінь: Доктор філософії	Лекції	
		20 год.	20- год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	10 год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		90 год.	90 год.
		Консультації:	
0 год.	– год		
Вид контролю: Екзамен			

Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти» є складовою частиною циклу загальної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня «доктор філософії» та завершальним етапом підготовки здобувачів освіти до професійної педагогічної діяльності в галузі знань 01 Освіта/педагогіка, спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки.

Метою навчальної дисципліни є підготовка висококваліфікованих фахівців сфері науки та освіти, здатних комплексно вирішувати проблеми професійної діяльності з урахуванням кращих світових та європейських здобутків у сфері вищої освіти, що включає широку сукупність актуальних знань, умінь, навичок у галузі педагогіки вищої школи, стратегічного менеджменту, освітньої політики, освітньої інноватики; професійних цінностей дотримання норм академічної та наукової доброчесності; неперервного професійного та особистісного саморозвитку.

Завдання навчальної дисципліни:

1. Формування системи знань щодо теоретико-методологічних засад порівняльної педагогіки, чинників та тенденцій розвитку вищої освіти в умовах суспільства знань у глобальному, регіональному та національному контекстах.
2. Формування системи умінь щодо використання сучасної методології порівняльно-педагогічного дослідження у процесі підготовки дисертаційної роботи, її апробації та у подальшій професійній діяльності.
3. Розвиток системи навичок виокремлення актуальних проблем розвитку сучасних систем вищої освіти; аналізу порівняльно-педагогічних досліджень, прогностичної оцінки можливостей творчого застосування здобутків світової та регіональної освітніх систем, ризиків їх упровадження у вітчизняному освітньому просторі, визначення перспектив подальших досліджень у галузі порівняльної педагогіки.
4. Формування готовності до неперервного професійного та особистісного саморозвитку шляхом кваліфікованого та об'єктивного аналізу актуальних джерел та ідей у галузі порівняльної педагогіки, прогресивного практичного досвіду закладів освіти інших країн, їх обговорення з міжнародною фаховою громадою; презентації власного дослідження у галузі порівняльної педагогіки у міждисциплінарному та/або міжнародному експертному середовищі з дотриманням норм наукової етики.

Засвоєння програмного матеріалу дисципліни «Європейські та національні виміри забезпечення якості освіти» забезпечує оволодіння загальними та фаховими компетентностями відповідно до освітньо-наукової програми «Освітні, педагогічні науки»: ЗК 1 – здатність до формування системного наукового світогляду, оволодіння загальнонауковими компетентностями та розвитку культурного кругозору; ЗК 3 – володіння креативним способом мислення, здатністю до критичного аналізу й оцінки сучасних педагогічних явищ, комплексних та інноваційних проблем, генерування нових ідей під час вирішення практичних завдань наукової та/або професійної діяльності; ЗК 4 – здатність проводити наукові дослідження в сфері загальної педагогіки, історії педагогіки та порівняльної педагогіки на відповідному рівні із застосуванням інноваційних інформаційних технологій.; ЗК 8 – здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у галузі освітніх, педагогічних наук у наукових установах/закладах вищої освіти на засадах міждисциплінарності та інклюзивності; ЗК 9 – здатність навчатися впродовж життя в контексті неперервної фахової підготовки, підвищувати свій інтелектуальний та культурний рівень і оволодівати сучасними знаннями; ФК 1 – здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в галузі загальної педагогіки, історії педагогіки та порівняльної педагогіки; ФК 3 – розуміння практичного застосування сучасних концептуальних положень та ідей у галузі загальної педагогіки, історії педагогіки та порівняльної педагогіки в навчально-науковій та науково-дослідницькій діяльності ФК 4 – володіння загальними, інтегральними, фаховими компетентностями з методології наукових досліджень у галузі загальної педагогіки, історії педагогіки та порівняльної педагогіки; ФК 5 – володіння системою педагогічних категорій і методів їх використання з метою розв'язання дослідницьких і практичних завдань освітньої та виховної діяльності в закладах вищої освіти; ФК 6 – володіння навичками педагогічної майстерності, педагогічною технікою, професійними вміннями із передачі знань у галузі загальної педагогіки, історії педагогіки та порівняльної педагогіки в освітньому процесі закладів вищої освіти; ФК 7 – здатність до викладацької діяльності в межах спеціальності «Освітні, педагогічні науки» на засадах студенто-орієнтованого підходу в умовах безпечного сприятливого для навчання середовища; ФК 8 – здатність ініціювати, розробляти й упроваджувати інноваційні проекти в галузі загальної педагогіки, історії педагогіки та порівняльної педагогіки; ФК 9 – здатність дотримуватися етики наукових досліджень та принципів академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності; ФК 10 – здатність до апробації результатів наукового дослідження, їх поширення й упровадження в освітню практику; ФК 11 – здатність до проєктування та організації освітнього процесу в закладах вищої освіти, викладання педагогічних дисциплін на підставі відповідної нормативно-правової та науково-теоретичної бази з використанням інноваційних технологій навчання; ФК 12 – здатність самовдосконалюватися впродовж життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію, адаптуватися до змін у професійній діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни «Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти» базується на засадах інтеграції теоретичних та практичних знань із дисциплін, що вивчалися на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти, як-от: «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Порівняльна педагогіка», «Актуальні питання інноваційного розвитку освіти», «Філософія освіти» та ін.

3. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання за дисципліною «Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти» передбачають такі освітні і професійні компетентності, що включають здатність до: набуття знань щодо теоретико-методологічних засад порівняльної педагогіки, чинників та тенденцій розвитку вищої освіти в умовах суспільства знань у глобальному, регіональному та національному контекстах; використання сучасної методології порівняльно-педагогічного дослідження у процесі підготовки дисертаційної роботи, її апробації та у подальшій професійній діяльності; розвитку системи навичок виокремлення актуальних проблем функціонування сучасних систем вищої освіти; аналізу порівняльно-педагогічних досліджень, прогностичної оцінки можливостей творчого застосування здобутків світової та регіональної освітніх систем, ризиків їх запровадження у вітчизняному освітньому просторі, визначення перспектив подальших досліджень у галузі порівняльної педагогіки; формування готовності до неперервного професійного та особистісного саморозвитку шляхом кваліфікованого та об'єктивного аналізу актуальних джерел та ідей у галузі порівняльної педагогіки, прогресивного практичного досвіду закладів освіти інших країн, їх обговорення з міжнародною фаховою громадою; презентації власного дослідження у галузі порівняльної педагогіки у міждисциплінарному та/або міжнародному експертному середовищі з дотриманням норм наукової етики; здатність розуміти високу соціальну значущість педагогічної професії, відповідально та якісно виконувати професійні завдання, дотримуючись принципів професійної етики та академічної доброчесності.

<p style="text-align: center;">Знання</p>	<p style="text-align: center;">ПРН 1 ПРН 3 ПРН 4 ПРН 5</p>	<p>ПРН 1. Здатність використовувати концептуальні та методологічні знання в галузі філософсько-світоглядних проблем педагогіки та аксіології освіти під час вирішення освітніх і професійних завдань.</p> <p>ПРН 3. Володіння системою педагогічних категорій і методів їх використання з метою вирішення дослідницьких і практичних завдань у закладах вищої освіти.</p> <p>ПРН 4. Володіння знаннями про створення наукових текстів українською та іноземною мовами та технологій презентації наукових досліджень у вітчизняному й міжнародному науково-освітньому середовищі.</p> <p>ПРН 5. Знання в галузі професійної та наукової етики і готовність до її дотримання</p>
<p style="text-align: center;">Уміння</p>	<p style="text-align: center;">ПРН 6 ПРН 7 ПРН 9 ПРН 10 ПРН 13 ПРН 14 ПРН 15</p>	<p>ПРН 6. Здатність здійснювати критичний аналіз концептуальних та методологічних знань у галузі науково-дослідної та професійної діяльності і на межі предметних галузей, інтерпретувати їх, синтезувати нові ідеї.</p> <p>ПРН 7. Здатність розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.</p> <p>ПРН 9. Здатність застосовувати адекватні методи дослідження в ході виконання дисертаційної роботи.</p>

		<p>ПРН 10. Здатність оцінювати можливості застосування та ризику впровадження досягнень історико-педагогічної спадщини/прогресивного зарубіжного досвіду в сучасному вітчизняному освітньому просторі.</p> <p>ПРН 13. Здатність вирішувати проблеми дослідницької, викладацької діяльності шляхом використання можливостей Інтернет-ресурсів, інформаційно-комунікаційних технологій.</p> <p>ПРН 14. Здатність ефективно організовувати та проводити навчальні заняття, організовувати самостійну навчальну та наукову роботу студентів, запроваджувати актуальні результати власних досліджень в освітній процес закладів освіти</p> <p>ПРН 15. Здатність викладати педагогічні дисципліни відповідно до вимог сучасної дидактики вищої школи в умовах традиційної, дистанційної та змішаної форм навчання.</p>
Комунікація	<p>ПРН 16 ПРН 17 ПРН 18 ПРН 19</p>	<p>ПРН 16. Готовність до утвердження гуманістичних ідеалів і демократичних цінностей в освітній і науково-дослідницькій діяльності на основі гуманістичного світогляду.</p> <p>ПРН 17. Здатність до дотримання основних норм, прийнятих науковою спільнотою, з урахуванням міжнародного досвіду спілкування; здійснення особистісного вибору в морально-ціннісних ситуаціях, що виникають у професійній сфері діяльності.</p> <p>ПРН 18. Уміння та навички публічно представляти, захищати результати дисертаційного дослідження, обговорювати їх і дискутувати з науково-професійною спільнотою; використовувати сучасні засоби для візуалізації презентації результатів дисертаційного дослідження.</p> <p>ПРН 19. Уміння реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби особистісно-професійного саморозвитку</p>

1. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	Студент глибоко й впевнено засвоїв весь матеріал, послідовно, логічно вірно його відтворює. Може пов'язати теоретичні та практичні сторони дисципліни, вільно відповідає на нестандартні запитання, показує знання монографічного матеріалу з питання, вірно обґрунтовує наукові поняття, володіє навичками виконання практичних завдань, виявляє вміння самостійно узагальнювати матеріал, не допускає при цьому помилки
82 – 89	Студент знає програмний матеріал, не допускає суттєвих недоліків

74 – 81	у відповіді, може вірно використовувати теоретичні положення й володіє навичками при виконанні практичних завдань
64 – 73	Студент засвоїв лише основний матеріал, але погано орієнтується в окремих положеннях, припускається помилок або неточностей у формулюваннях, порушує логіку та послідовність у викладенні програмного матеріалу та має складнощі при виконанні практичних завдань
60 – 63	
35 – 59	Студент не володіє знаннями щодо значної частини програмного матеріалу, припускається суттєвих помилок, з великими труднощами виконує практичну роботу
1 – 34	

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль	Завдання для самостійної роботи	ІНДЗ	Сума балів
40	30	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

2. Засоби діагностики результатів навчання

Екзмен, тести, проекти, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та наукових досліджень, ІНДЗ.

3. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Тема 1.1. Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань: актуальні тенденції розвитку.

Предмет порівняльної педагогіки: характеристика позицій провідних науковців світу. Історичні етапи розвитку порівняльної педагогіки. Функції ПП на різних етапах розвитку науки та в сучасних умовах.

Методологічні підходи, принципи та методи досліджень у галузі порівняльної педагогіки.

Джерела порівняльно-педагогічних досліджень.

Актуальна проблематика досліджень у галузі порівняльної педагогіки вищої школи.

Інституційний вимір розгляду порівняльної педагогіки як галузі наукових знань. Міжнародні організації, що організують та здійснюють наукові дослідження у галузі порівняльної педагогіки.

Напрями на проблематика досліджень Сумської школи педагогічної компаративістики

Тема 1.2. Історичні витоки сучасної вищої освіти: світовий, регіональний та національний контексти.

Історичні витоки розвитку європейської та вітчизняної вищої освіти. Просторово-типологічна характеристика закладів освіти підвищеного рівня (протовища освіта). Університети в епоху Європейського Середньовіччя.

Моделі класичного університету та їх теоретичне обґрунтування. Німецька (гумбольдівська) модель. Англійська (ньюменівська) модель. Французька (наполеонівська) модель. Американська (диверсифікована) модель.

Розвиток вищої освіти в період українського Відродження (українські академії). Розвиток класичного типу вищої освіти в Україні (університети та заклади неуніверситетського типу у XIX- XX ст.)

Посткласичний університет: цілі та принципи діяльності.

Порівняльна характеристика системних моделей університету.

Розділ 2. ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УМОВАХ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ

Тема 2.1. Суспільно-політичні та суспільно-економічні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань

Ключові поняття теми. Суспільство знань. Глобалізація, Регіоналізація. Неолібералізм як ідеологія глобалізаційних процесів.

Аспекти та виміри розгляду впливу глобалізації на розвиток вищої освіти.

Політична та економічна глобалізація вищої освіти : Освітньо-політичний вимір змін. Політична та економічна глобалізація вищої освіти: Інституційний вимір зм

Тема 2.2. Культурно-освітні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань.

Європеїзація як чинник розвитку вищої освіти. Особливості регіоналізації вищої освіти у різних геополітичних регіонах світу. Європейський регіон (ЄК, РЄ, ЄАУ, субрегіональні університетські мережі. Європейські програми співробітництва у сфері ВО в Україні. Утворення Європейського простору вищої освіти як результат розвитку європейського співробітництва у сфері вищої освіти.

Інтернаціоналізація вищої освіти. Виміри інтернаціоналізації ВО (глобальний, регіональний, національний, інституційний, внутрішньо інституційний, індивідуальний).

Динаміка розвитку міжнародної академічної мобільності в країнах OECD та поза ними. Національні стратегії інтернаціоналізації ВО (стратегія розвитку взаєморозуміння, стратегія отримання прибутку, стратегія кваліфікованої міграції, стратегія нарощування потенціалу).

Масовізація вищої освіти. Чинники масовізації вищої освіти.

Розділ 3. ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ, МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ: НАЦІОНАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІР ЗМІН

Тема 3.1. Тенденції модернізації освітньої діяльності вищої школи в ЄС та в Україні.

Інноваційні професійні компетентності випускників вищої школи в умовах суспільства знань.

Інноваційні підходи до конструювання курикулуму вищої освіти у ЄПВО (компетентнісний, студенто-центрований, дослідно-орієнтований, технологізаційний).

Змістові складові компетентнісного підходу. Опис кваліфікаційних рівнів, що надаються у вищій школі.

Студентоцентрований підхід до освітньої діяльності ВШ. Витоки теорії студентоцентрованого навчання. Сутність студенто-центрованої освітньої парадигми. Концептуальні засади SCL. Основні переваги студентоцентрованої парадигми освіти.

Дослідно-орієнтований підхід. Класифікація різнорівневих стратегій розвитку дослідно-орієнтованого навчання в університетах розвинених країн. Технологізація освітнього процесу в сучасній вищій школі: он-лайн, дистанційна та змішана форми освіти у глобальному та регіональному контекстах.

Тема 3.2. Наукова та інноваційна діяльність закладів вищої освіти у світі, ЄС та в Україні: тенденції розвитку.

Наукова діяльність університету. Поняттєвий апарат. Етапи розвитку наукової місії університетів світу. Функції наукової діяльності Uni в суспільстві знань.

Законодавча база наукової та інноваційної діяльності у вищій школі України

Моделі державної підтримки наукових досліджень в університетах.

Національні моделі взаємодії освітньої та наукової діяльності університету (інтегрована модель, модель інституційного відокремлення наукових досліджень, інституційно диференційована модель, модель внутрішньо-інституційного розподілу).

Наукова та академічна доброчесність: світовий, європейський та національний виміри. Європейський кодекс наукової доброчесності (The European Code of Conduct for Research Integrity).

Управління науковою діяльністю (УНД) сучасного університету (порівняльний аналіз УНД дослідницького та навчального університетів США).

Тема 3.3. Забезпечення якості вищої освіти: європейський, національний та інституційний виміри.

Питання забезпечення якості у національних та міжнародних документах про вищу освіту. Закон України «Про вищу освіту» (2014). Ключові поняття теми за документами Європейського центру вищої освіти ЮНЕСКО (UNESCO-CEPES).

Складові процесу забезпечення якості вищої освіти.

Етапи розвитку політики ЄС у сфері ЗЯВО. Розбудова організаційного виміру ЗЯВО.

Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (Редакція 2005, 2015 pp). Мета Стандартів. Завдання Стандартів. Принципи забезпечення якості в ЄПВО. Складові Стандартів.

Система забезпечення якості вищої освіти України: внутрішній та зовнішній виміри забезпечення якості. Внутрішнє забезпечення якості ВО. Зовнішнє забезпечення якості ВО. Стандарти щодо агенцій із забезпечення якості ВО.

Завдання та принципи функціонування системи внутрішнього ЗЯВО в Україні. Рівні та аспекти системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Університеті та управління нею. Процедури і заходи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищого освіти університеті. Структура внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в університеті.

Завдання та принципи функціонування системи зовнішнього ЗЯВО в Україні. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) України.

Тема 3.4. . Інноваційні підходи до менеджменту вищої освіти в сучасному світі.

Ключові поняття теми та чинники розвитку інноваційного менеджменту вищої школи у глобальному контексті.

Автономізація менеджменту вищої школи у ЄПВО. Проєкт ATHENA Результати для України. Нормативні основи управління ВШ на наднаціональному та національному рівнях. Велика хартія університетів (Magna Charta Universitatum) (1988 р.): принципи та способи реалізації. Лісабонська декларація «Університети Європи після 2010 року: різноманіття при єдності цілей» IV з'їзд ЄАУ, (2007 р.). Академічна свобода в умовах розвитку неоліберальної парадигми вищої освіти. Програма оцінки автономності університету Європейської асоціації університетів (EUA). Академічна автономія. Фінансова автономія. Організаційна автономія. Кадрова автономія.

Ризик-менеджмент у сучасній вищій освіті: характеристика основоположних понять. Класифікації типів ризиків у вищій освіті. Етапи здійснення ризик-менеджменту у вищій школі. Аналіз британського досвіду, рекомендації для вітчизняної системи вищої освіти. Найбільш значимими інституційні ризики, характерних для практики вітчизняних вишів.

Фандрейзинг як інноваційний підхід до менеджменту вищої школи: американський досвід. Рекомендації для вітчизняної системи вищої освіти.

Тема 3.5. Болонський процес як стратегія модернізації національних систем вищої освіти та формування ЄПВО

Ключові поняття теми: національна система вищої освіти, Європейський простір вищої освіти, Болонський процес, реформа, модернізація, освітня інновація, європеїзація.

Передболонський період європейської інтеграції у сфері вищої освіти: етапи розвитку. Чинники та етапи розвитку європейського співробітництва у сфері вищої освіти у доболонський період (друга половина ХХ ст.). Цільові пріоритети Болонського процесу. Політичні цілі. Економічні цілі. Соціальні цілі. Академічні цілі. Суб'єкти Болонського процесу.

Етапи розвитку Болонського процесу. Цілі, змістові особливості, пріоритетні події кожного з етапів відповідно до хронології міністерських самітів Болонського процесу.

Виміри змін у національних системах вищої освіти країн-членів Болонського клубу у контексті реалізації реформ. Політичний вимір; Соціальний вимір; академічний вимір; культурний вимір.

Тема 3.6. Актуальні тенденції розвитку національних систем вищої освіти в окремих країнах світу (країни ЄС та ОЕСР) та в Україні: порівняльний аналіз. (ІНДЗ).

Одиниці порівнянь: генеза розвитку, актуальний стан (кількісні характеристики); модель системи ВО, позиції університетів у міжнародних рейтингах; характеристики освітньої, наукової, інноваційної діяльності університетів, автономії ЗВО.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма					Заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ												
Тема 1.1. Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань: актуальні тенденції	7	2	-	-	-	5	7	2	-	-	-	5

розвитку												
Тема 1.2. Історичні витоки сучасної вищої освіти: світовий, регіональний та національний контексти.	5	-	-	-	-	5	5	-	-	-	-	5
РОЗДІЛ II. ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УМОВАХ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ												
Тема 2.1. Суспільно-політичні та суспільно-економічні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань	10	4	1	-	-	5	10	4	1	-	-	5
Тема 2.2. Культурно-освітні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань	8	2	1	-	-	5	8	2	1	-	-	5
РОЗДІЛ III. ТЕНДЕНЦІ РЕФОРМУВАННЯ, МОДЕРНІЗАЦІЇ, ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА ГЛОБАЛЬНИЙ ВИМІРИ ЗМІН												
Тема 3.1. Тенденції модернізації освітньої діяльності вищої школи в ЄС та в Україні.	10	2	2	-	-	6	10	2	2	-	-	6
Тема 3.2. Наукова та інноваційна діяльність закладів вищої освіти у світі, ЄС та в Україні: тенденції розвитку	8	2	2	-	-	6	8	2	-	-	-	4
Тема 3.3. Забезпечення	8	2		-	-	6	8	2	-	-	-	6

якості вищої освіти: європейський, національний та інституційний виміри.												
Тема 3.4 . Інноваційні підходи до менеджменту вищої освіти в сучасному світі.	8	2	-	-	-	6	8	2	-	-	-	6
Тема 3.5. Болонський процес як стратегія модернізації національних систем вищої освіти та формування ЄПВО	12	4	2	-	-	6	12	4	2	-	-	6
Тема 3.6. Актуальні тенденції розвитку національних систем вищої освіти в окремих країнах світу (країни ЄС та ОЕСР) та в Україні: порівняльний аналіз. (ІНДЗ).	42		2			40	42		2			40
Усього годин	120	20	10			90	120	20	10			90

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.1.	Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань: актуальні тенденції розвитку	2	2
2.1.	Суспільно-політичні та суспільно-економічні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань	4	4
2.2	Культурно-освітні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань.	2	2
3.1.	Тенденції модернізації освітньої діяльності вищої школи в ЄС та в Україні.	2	2
3.2.	Наукова та інноваційна діяльність закладів вищої освіти у світі, ЄС та в Україні: тенденції розвитку	2	2
3.3	Забезпечення якості вищої освіти: європейський, національний та інституційний виміри.	2	2
3.4.	Інноваційні підходи до менеджменту вищої освіти в сучасному світі.	2	2
3.5.	Болонський процес як стратегія модернізації національних систем вищої освіти та формування ЄПВО	4	4

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
2.1	Суспільно-політичні та суспільно-економічні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань	1	1
2.2	Суспільно-політичні та суспільно-економічні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань	1	1
3.1	Тенденції модернізації освітньої діяльності вищої школи в ЄС та в Україні.	2	2
3.2	Наукова та інноваційна діяльність закладів вищої освіти у світі, ЄС та в Україні: тенденції розвитку	2	2
3.5	Болонський процес як стратегія модернізації національних систем вищої освіти та формування ЄПВО	2	2
3.6.	ІНДЗ Порівняльна характеристика освітньої системи однієї з країн ЄС/ОЕСР та України	2	2

8. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
---	------------	-----------------

з/п		Денна форма	Заочна форма
1.1.	Порівняльна педагогіка вищої школи як галузь наукових знань : актуальні тенденції розвитку	5	5
1.2	Історичні витоки сучасної вищої освіти: світовий, регіональний та національний контексти.	5	5
2.1	Суспільно-політичні та суспільно-економічні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань	5	5
2.2	Культурно-освітні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань.	5	5
3.1	Тема 3.1. Тенденції модернізації освітньої діяльності вищої школи в ЄС та в Україні.	6	6
3.2	Тема 3.2. Наукова та інноваційна діяльність закладів вищої освіти у світі, ЄС та в Україні: тенденції розвитку	6	6
3.3	Тема 3.3. Забезпечення якості вищої освіти: європейський, національний та інституційний виміри.	6	6
3.4	Тема 3.4 . Інноваційні підходи до менеджменту вищої освіти в сучасному світі.	6	6
3.5	Тема 3.5. Болонський процес як стратегія модернізації національних систем вищої освіти та формування ЄПВО	6	6
3.6	Тема 3.6. Актуальні тенденції розвитку національних систем вищої освіти в окремих країнах світу (країни ЄС та ОЕСР) та в Україні: порівняльний аналіз. (ІНДЗ).	40	40
	всього	90	90

9. Індивідуальні науково-дослідні завдання

1. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку системи ВО США та України.
2. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку системи ВО ВБ та України.
3. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку системи ВО Польщі та України.
4. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку системи ВО Канади та України
5. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку системи ВО Німеччини та України.
6. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку системи ВО Чехії та України
7. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку системи ВО Італії та України
8. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку системи ВО Франції та України
9. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку системи ВО Іспанії та України
10. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку системи ВО Швеції та України

11. Методичне забезпечення

1. Презентації лекцій з дисципліни.
2. Плани практичних занять.
3. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів.
4. Комплекс індивідуальних науково-дослідних завдань.
5. Засоби контролю й самоконтролю.
6. Перелік актуальних нормативних, інформаційних та аналітичних джерел з дисципліни.

12. Рекомендована література:

Нормативні документи України та офіційні документи європейських/міжнародних організацій:

1. Закон України «Про освіту» (2017). Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про вищу освіту» (2014). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2016). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 3. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#n946>
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» (2002). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 36. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
5. *Національна рамка кваліфікацій. Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341* (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/519-2020-%D0%BF#Text>
6. *Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261*. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>
7. *EC European Commission*. (2011). Report of Mapping Exercise on Doctoral Training in Europe 'Towards a Common Approach'. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:52015XG1215\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:52015XG1215(02))
8. *EC (European Commission)*. (2012). Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Strasbourg. 20.11.2012 URL: <https://www.cedefop.europa.eu/en/content/rethinking-education-investing-skills-better-socio-economic-outcomes>
9. *EC (European Commission)*. (2015) New priorities for European cooperation in education and training. Joint Report of the Council and the Commission on the implementation of the strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020). Brussels. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015XG1215\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015XG1215(02))

10. *EC (European Commission)*. (2015) Opening up Education: Innovative teaching and learning for all through new Technologies and Open Educational Resources (2015). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52013DC0654>
11. *EC (European Commission)*. (2016) Improving and Modernising Education. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels, 7.12.2016. COM(2016) 941 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2016%3A941%3AFIN>
12. *EC (European Commission)*. (2017). Strengthening European Identity through Education and Culture. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Commission's contribution to the Leaders' meeting in Gothenburg, 17 November 2017. Strasbourg. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2017%3A673%3AFIN>
13. *EC (European Commission)*. (2017). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a renewed EU agenda for higher education. COM/2017/0247 final Brussels. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0247>
14. *EC (European Commission)*. (2018). Digital Education Action Plan. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0022&from=EN>
15. *EC (European Commission)*. (2021). Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021-2030). URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32021G0226\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32021G0226(01))
16. *EC/EACEA/Eurydice*. (2018). The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. URL: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/european-higher-education-area-2018-bologna-process-implementation-report_en
17. *ESF (European Science Foundation)*. (2017). Career Tracking Survey of Doctorate Holders Project Report. ESF, France, Strasbourg. URL: <https://www.esf.org/news-media/news-press-releases/article/european-science-foundation-kicks-off-a-new-career-tracking-survey-of-doctorate-holders/>
18. *ESU (European Students Union)*. (2015). Overview on Student-Centered Learning in Higher Education in Europe. Research Study. URL: <https://www.esu-online.org/wpcontent/uploads/2016/07/Overview-on-Student-Centred-Learning-in-Higher-Education-in-Europe.pdf>
19. *EUA (European University Association)*. (2007) Doctoral programmes in Europe's universities: achievements and challenges: Report prepared for European universities and ministers of higher education. EUA. Brussels and Geneva. URL: <https://eua.eu/resources/publications/652:doctoral-programmes-in-europe-s-universities-achievements-and-challenges.html>
20. *EUA (European University Association)*. (2015). Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities. EUA, Belgium, Brussels. URL: <https://eua.eu/resources/publications/388:trends-2015-learning-and-teaching-in-european-universities.html>
21. *EUA (European University Association)*. (2015). Principles and Practices for International Doctoral Education", FRINDOC project Report. EUA, Brussels, Belgium.

- URL: <https://eua-cde.org/reports-publications/50:principles-and-practices-for-international-doctoral-education.html>
22. *EUA (European University Association)*. (2016). Digital Agenda For Europe's Universities? EUA, Belgium, Brussels. URL: <https://eua.eu/resources/publications/310:a-digital-agenda-for-europe%E2%80%99s-universities.html>
 23. *EUA (European University Association)* (2016). Doctoral education – taking Salzburg forward. Implementation and new challenges. EUA, Brussels, Belgium. URL: <https://eua-cde.org/reports-publications/51:doctoral-education-taking-salzburg-forward-implementation-and-new-challenges.html>
 24. *EUA (European University Association)*. (2017). EUA's Learning and Teaching Initiative - Report from the thematic peer groups in 2017. EUA, Brussels. URL: <https://eua.eu/resources/publications/348:eua%E2%80%99s-learning-and-teaching-initiative-report-from-the-thematic-peer-groups.html>
 25. *EUA (European University Association)*. (2018). Background: EUA's initiatives to establish a European dimension on learning and teaching. EUA, Brussels. URL: <https://eua.eu/resources/publications/329:background-eua%E2%80%99s-initiatives-to-establish-a-european-dimension-on-learning-and-teaching.html>
 26. *EUA (European University Association)*. (2018). Trends 2018. Learning and teaching in the European Higher Education Area. By Michael Gaebel & Thérèse Zhang. EUA, Brussels. URL: <https://eua.eu/resources/publications/757:trends-2018-learning-and-teaching-in-the-european-higher-education-area.html>
 27. *EUA (European University Association)*. (2018). Learning and Teaching in Europe's Universities: An EUA position paper. EUA, Brussels. URL: <https://eua.eu/resources/publications/340:learning-and-teaching-in-europe%E2%80%99s-universities-an-eua-position-paper.html>
 28. *EUA (European University Association)*. (2018). Enhancing the education mission of European universities: A proactive response to change. EUA, Brussels. URL: <https://eua.eu/resources/publications/818:enhancing-the-education-mission-of-european-universities-a-proactive-response-to-change.html>
 29. *EUA (European University Association)*. (2020) International strategic institutional partnerships and the European Universities Initiative. April 2020. Results of the EUA survey. Anna-Lena Claeys-Kulik, Thomas E. Jørgensen, Henriette Stöber et al. EUA, Brussels. URL: <https://eua.eu/resources/publications/925:international-strategic-institutional-partnerships-and-the-european-universities-initiative.html>

Основна література

1. *Исследование по сравнительному образованию: подходы и методы*. (2015). М. Брей, Б. Адамсон, М. Мейсон (ред). Луганск: Изд-во «ФОП Сабов А.М».
2. Коляда, Н. М. *Педагогічна історіографія як складник історико-педагогічного дослідження*. URL: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2018-1-39-46>
3. Курбатов, С. В. (2014). *Феномен університету в контексті часових та просторових викликів*. Суми: Університетська книга. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/10226>
4. Левицький, Ч. (2015). *Методологічні проблеми кількісного та якісного аналізу в педагогічних дослідженнях. Професійна освіта: методологія, теорія та технології*, 2, 5-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/profe_2015_2_3
5. Локшина, О. І. (2019). *Компетентнісна освіта в Європейському Союзі – від ідеї до практики. Життєва компетентність у контексті діалогу педагогічних культур: Україна – країни Європейського Союзу*, сс. 20-36. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722645>

6. Локшина, О. І. (2019) Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлене бачення 2018 року. *Український педагогічний журнал*, 3, 21-30. URL: <http://uej.undip.org.ua/upload/iblock/c76/c7686993>
7. *Методологічні засади педагогічного дослідження*: монографія (2013) В. С. Курило, Є. М. Хриков (ред.). Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка».
8. *Національний освітній глосарій: вища освіта* (2014). За ред. В. Г. Кремень (ред.). К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди». URL: <https://glossarissimo.wordpress.com/2017/06/17/uk-pdf>
9. Поляков, М. В., Савчук, В. С. (2004). *Класичний університет. Еволюція, сучасний стан, перспективи*. К.: Генеза.
10. *Порівняльна педагогіка: методологічні орієнтири українських* URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714839>
11. Сбруєва, А. А. (2021) Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти: навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка. URL: <https://jmm.sspu.edu.ua/index.php/navchalni-kursy/porivnialna-pedahohika-vyshchoi-shkoly/posibnyk>
12. Сбруєва, А. А. (2005) Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.) [Текст] : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / А. А. Сбруєва ; Ін-т педагогіки АПН України. К. URL: <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/427>
13. Сбруєва, А. А. (2008). *Глобальні та регіональні тенденції розвитку вищої освіти в умовах побудови суспільства знань*. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка. URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=YBR7gMcAAA&citation_for_view=YBR7gMcAAA:nVrZBo8bIpAC
14. Сбруєва, А. А. (2013). *Порівняльна педагогіка*. Суми: Університетська книга.
15. Сбруєва, А. А., Чистякова, І. А., Самойлова, Ю. І. (2019). *Організаційно-педагогічні засади діяльності інноваційних шкільних мереж Великої Британії та США*. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка. URL: https://scholar.google.com/citations?hl=ru&user=YBR7gMcAAA&view_op=list_works&sortby=pubdate
16. Сбруєва, А. А., Єременко, І. В. (2019). *Формування європейського виміру забезпечення якості вищої освіти в контексті інтернаціоналізації освітнього простору*. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка. URL: https://scholar.google.com/citations?hl=ru&user=YBR7gMcAAA&view_op=list_works&sortby=pubdate
17. Сбруєва, А. А. (2021). Університет як інклюзивна академічна громада: європейський та український досвід трансформації підготовки PhD. *Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті концепції «Нова українська школа: монографія*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, сс. 421 – 442. URL: <https://doi.org/10.24139/978-966-698-308-7/421-442>
18. Сисоєва, С.О., Кристопчук, Т.Є. (2013). *Методологія науково-педагогічних досліджень*. Рівне: Волинські обереги. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/4766>
19. Хриков, Є. М. (2015). Аналіз стану дослідженості наукової проблеми у галузі порівняльної педагогіки. *Український педагогічний журнал*, 4, 57-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2015_4_9
20. Хриков, Є. М. (2017). *Методологія педагогічного дослідження*: монографія. Х.: ФОП Панов А. М.
21. Цюра, С. (2013). Особливості методології порівняльних досліджень. *Порівняльно-*

- педагогічні студії, 2–3, 7–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppstud_2013_2-3_3
22. Чепіль, М. М. (2014). *Порівняльна педагогіка*. К.: Академвидав.
 23. Altbach, P. G. (1991). Trends in Comparative Education. *Comparative Education Review*, 3 (35), 491 - 507. URL: <https://doi.org/10.1086/447049>
 24. Bartram, B. (2020). Exploring International and Comparative Education. In C. A. Simon & S. Ward. *A Student's Guide to Education Studies*. London: Routledge, pp. 87-97. URL: <https://doi.org/10.4324/9780429297212-11>
 25. Voichenko, M., Sbruieva, A. (2019). Methodological model of comparative research in gifted education in the USA, Canada and the UK. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4 (88), 151–163. URL: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2019.04/151-163>
 26. Bray, M. (2003). Comparative Education in the Era of Globalisation: evolution, missions and roles. *Policy Futures in Education*, 1, 2, 209 – 224. URL: <https://doi.org/10.2304/pfie.2003.1.2.2>
 27. Cook, B. J., Hite, S. J., & Epstein, E. H. (2004). Discerning trends, contours, and boundaries in comparative education: A survey of comparativists and their literature. *Comparative Education Review*, 48, 123-149. URL: <https://doi.org/10.1086/382619>
 28. Cowen, R. (1990). The National and International Impact of Comparative Education Infrastructures. *Comparative Education: Contemporary Issues and Trends* (ed. by W.D. Halls). Paris: UNESCO and London: Jessica Kingsley, pp.321-352. URL: <https://www.worldcat.org/title/comparative-education-contemporary-issues-and-trends/oclc/802066909>
 29. Cowen, R. (2020). Changing comparative education: interpreting foreigners, routinising research, and writing history. *Comparative Education*, 56 (1), 127-141 <https://doi.org/10.1080/03050068.2020.1714332>
 30. Discourse formation in comparative education. (2011) (*Komparatistische Bibliothek. Comparative Studies Series. Bibliotheque D'etudes Comparatives*) Ed. by J. Schriewer. Peter Lang. GmbH; 4th Revised edition.
 31. Epstein, E. H. (1983). Currents Left and Right: Ideology in Comparative Education. *Comparative Education Review*, 27 (1), 3-29 URL: <http://www.jstor.org/stable/118788>
 32. Gaebel, M., Zhang, T., Stoeber, H. & Morrisroe, A. (2021). Digitally enhanced learning and teaching in European higher education institutions. *European University Association absl*. URL: <https://eua.eu/resources/publications/954:digitally-enhanced-learning-and-teaching-in-european-higher-education-institutions.html>
 33. *International Handbook of Interpretation in Educational Research*. (2015). Paul Smeyers, David Bridges, Nicholas C. Burbules, Morwenna Griffiths. (Eds.). Springer. URL: <https://www.springer.com/gp/book/9789401792813>
 34. *International Handbook of Research on Teachers and Teaching*. (2009). Lawrence J. Saha, A. Gary Dworkin. (Eds.). Springer. URL: <https://www.springer.com/gp/book/9780387733166>
 35. *International Handbook of Leadership for Learning* (2011). Tony Townsend John MacBeath. (Eds.). Springer URL: <https://www.springer.com/gp/book/9789400713499>
 36. Kazarnias, A. M. (2009). Forgotten men, forgotten themes: The historical-philosophical-cultural and liberal humanist motif in comparative education. *International Handbook of Comparative Education*. R. Cowen and A. M. Kazarnias (Ed.). Springer, pp. 37-58.
 37. Knight, J. (2012). Concepts, rationales, and interpretive frameworks in the internationalization of higher education. *The SAGE handbook of international higher education*. Ed. by Darla K. Deardorff, Hans de Wit, John Heyl. SAGE Publications, pp. 52-76. URL: <http://dx.doi.org/10.4135/9781452218397.n2>

38. Larsen, M. A. (2016). Globalisation and internationalisation of teacher education: a comparative case study of Canada and Greater China. *Teaching Education*. <https://doi.org/10.1080/10476210.2016.1163331>
39. Lauterbach, U., Mitter W. (1998). Theory and methodology of international comparisons. *Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities*. URL: www.cedefop.europa.eu > RR1 Lauterbach
40. Manjari, A. *5 Important Methods Used For Studying Comparative Education*. URL: <https://www.shareyouressays.com/knowledge/what-are-the-different-methods-used-for-study-of-comparative-education-answered/115571>
41. Manzon, M. (2020). Towards a comparative history of comparative education: a personal journey. *Comparative Education*, 56 (1), 96-110. URL: <https://doi.org/10.1080/03050068.2019.1701251>
42. Manzon, M., Bray, M. (2007). Comparing the Comparers: Patterns, Themes and Interpretations. *Common Interests, Uncommon Goals Histories of the World Council of Comparative Education Societies and its Members*. (ed. by V. Masemann, M. Bray, M. Manzon). *Comparative Education Research Centre (CERC) and Springer*, P. 338 – 363. URL: DOI: [10.1007/978-1-4020-6925-3](https://doi.org/10.1007/978-1-4020-6925-3)
43. Mattheou, D. (2009). The scientific paradigm in comparative education. *International Handbook of Comparative Education*. Ed. by R. Cowen and A. M. Kazamias. – Springer, pp. 59-72. URL: <https://www.springer.com/gp/book/9781402064029>
44. Mitter, W. (2009). Comparative education in Europe. *International Handbook of Comparative Education*. Ed. by R. Cowen and A. M. Kazamias. Springer, pp. 87-99. URL: <https://www.springer.com/gp/book/9781402064029>
45. Powell, J. J. W. (2020). Comparative education in an age of competition and collaboration. *Comparative Education*, 56 (1), 57-78. URL: <https://doi.org/10.1080/03050068.2019.1701248>
46. Phillips, D. (2006). Comparative Education: method. *Research in Comparative and International Education*, 1 (4), 204-319. URL: <https://doi.org/10.2304/rcie.2006.1.4.304>
47. *Research Methods and Methodologies in Education*. (2017) By Robert Coe, Michael Waring, Larry V Hedges, and James Arthur. Second Edition. Sage. URL: <https://study.sagepub.com/coe2e>
48. Rust, V. D., Johnstone, B., Allaf, C. (2009). Reflections on the development of comparative education. *International Handbook of Comparative Education*. Ed. by R. Cowen and A. M. Kazarnias. Springer, pp. 121-138. URL: <https://www.springer.com/gp/book/9781402064029>
49. Sbruieva, A. (2020). Social dimension of the European Higher Education Area: Tendencies of development of normative, theoretical and organizational bases. In: *Topical Issues of History of Education and Comparative Education*. Lviv-Toruń: Liha-Pres, pp. 129-150. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-188-9/129-150>
50. *Second International Handbook of Educational Change* (2009). Hargreaves, A., Lieberman, A., Fullan, M., Hopkins, D. (Eds.). Springer. URL: <https://www.springer.com/gp/book/9789048126590>
51. Tatto, M. T., Burn, K., Menter, I., Mutton, T., & Thompson, I. (2018). *Learning to teach in England and the United States: The evolution of policy and practice*. New York, NY: Routledge. URL: <https://www.routledge.com/Learning-to-Teach-in-England-and-the-United-States-The-Evolution-of-Policy/Tatto-Burn-Menter-Mutton-Thompson/p/book/9780367368647>
52. Takayama, K. (2020). An invitation to 'negative' comparative education. *Comparative Education*, 56 (1), 79-95, URL: <https://doi.org/10.1080/03050068.2019.1701250>

53. *Teacher Education Policy and Practice in Europe: Challenges and Opportunities*. (2018). Ana Raquel Simxes, Mynica Lourenzo, and Nilza Costa (Ed.). Routledge. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315141763>
54. Teichler, U. (2017). Internationalisation Trends in Higher Education and the Changing Role of International Student Mobility. *Journal of international Mobility*, 5, 177-216. URL: <https://www.cairn.info/revue-journal-of-international-mobility-2017-1-page-177.htm>

Додаткова література

1. Вознюк, О. В. Левківський, М. В., Саух, П. Ю. (2004). *Синергетика освіти*. К.
2. Денежніков, С. С. (2015). Розвиток інноваційної освіти в соціальному просторі: нелінійні контексти. В: *Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти* (сс. 85 – 102). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. URL: https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Teorii_ta_tehnologii_Sbrueva.pdf
3. Жигір, В. І. (2016). Методологічні підходи як основа науково-педагогічних досліджень у професійній освіті. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 48 (101), 107-115. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2016_48_16
4. Козлова, О. Г. (2015). Організаційні засади інноваційних процесів у системі вищої освіти. *Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти*, (сс. 175 – 191). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. URL: https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Teorii_ta_tehnologii_Sbrueva.pdf
5. Красуля, А. В. (2015). Перспективи використання досвіду фандрейзингової діяльності державних університетів США у вищій освіті України. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (45), 17–26. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_1_5
6. Локшина, О. І. (2018). Джерельна база досліджень із порівняльної педагогіки в умовах трансформаційних процесів в освіті. *Джерела та історіографія про трансформаційні процеси в освітньому просторі України (1991–2017): матеріали Всеукраїнського наук.-практ. семінару ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського*, (сс. 20-21) м. Київ, Україна. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714113>
7. Локшина, О. І. (2018). До питання про використання зарубіжного досвіду: генеза методологічних підходів. *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів: матеріали тез доп. VII міжнар. наук.-методол. семінару «Термінова поліграфія»*, (сс. 8-9) м. Київ – м. Хмельницький. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713996>
8. Локшина, О. І. (2018). Політика ЄС з розвитку науки та інновацій: орієнтири для України In: Імплементція європейських стандартів в українські освітні дослідження: матеріали II Міжнародної наукової конференції Української асоціації дослідників освіти (15.06.2018 р., м. Київ). «Трек-ЛТД», м. Київ – м. Дрогобич, стор. 90-93. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714275>
9. Локшина, О. І. (2019). Освітня політика Європейського Союзу в контексті глобалізації: орієнтири для України. *Міжнародна наукова конференція “Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору інституційного рівня: світовий та вітчизняний вимір”* (сс. 125-126). Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/718244/>
10. Локшина, О. І. (2019). *Європеїзація як феномен сучасної Європи та контекст розвитку освіти. Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (29–30 жовтня 2019*

- року, м. Суми) (сс. 157-159). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718045>
11. Локшина, О. І. (2019). До питання про європейську політику підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації: бачення зальцбурзьких принципів. *III Міжнародна наукова конференція Української асоціації дослідників освіти «Імплементация європейських стандартів в українські освітні дослідження» (21 червня 2019 року) ТзОВ Трек-ЛТД, (сс. 112-115).* м. Київ, м. Дрогобич. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717372>
 12. Локшина, О. І. (2018). Стратегічні орієнтири розвитку освіти: світовий вимір. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік (сс. 74-75).* Педагогічна думка, м. Київ, Україна. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713934>
 13. Сбруєв, М. Г. (2015). Сучасна кластерна політика в інноваційному розвитку суспільства: досвід США. В кн.: *Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти.* Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, сс. 363 – 387. URL: [https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Teorii ta tehnologii Sbrueva.pdf](https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Teorii%20ta%20tehnologii%20Sbrueva.pdf)
 14. Сбруєв, М. Г. (2014). Новітні тренди і технології формування професійних компетентностей випускників магістратури в умовах цифрового світу: досвід США. *Теоретичні та методичні засади магістерської підготовки викладача вищої школи, (сс. 313–334).* Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка.
 15. Сбруєв, М. Г. (2015). Сучасний університет в системі розвитку регіональних інноваційних кластерів: американський досвід. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 9 (53), 380-391.* Режим доступу: <http://www.pedscience.inf.ua/>
 16. Сбруєва, А. (2009). Університет світового класу: характеристики, механізми визначення статусу, умови створення. *Порівняльно-педагогічні студії, 1, 45-56.* URL: <https://doi.org/10.31499/2306-5532.1.2009.17826>
 17. Сбруєва, А. А. (2015). Єроінтеграційні процеси у сфері вищої освіти: механізми управління та виміри змін. *Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти.* Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, сс. 31 – 52. URL: [https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Teorii ta tehnologii Sbrueva.pdf](https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Teorii%20ta%20tehnologii%20Sbrueva.pdf)
 18. Сбруєва, А. А. (2015). D(digital)-інновації у вищій освіті: періодизація, класифікації та чинники ефективності. *Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти, (сс. 52 – 72).* Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. URL: [https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Teorii ta tehnologii Sbrueva.pdf](https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Teorii%20ta%20tehnologii%20Sbrueva.pdf)
 19. Сбруєва, А. А. (2015). Трансформація місії університету в умовах суспільства знань. В кн.: *Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти, (сс. 72 – 84).* Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. URL: [https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Teorii ta tehnologii Sbrueva.pdf](https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Teorii%20ta%20tehnologii%20Sbrueva.pdf)
 20. Сбруєва, А. А. (2015). Розвиток вищої освіти в умовах глобальної фінансово-економічної кризи: європейський та американський контексти В кн.: *Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти, (сс. 10 – 31).* Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. URL: [https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Teorii ta tehnologii Sbrueva.pdf](https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/Teorii%20ta%20tehnologii%20Sbrueva.pdf)

21. Сбруєва, А. А. (2015). Стратегії інтеграції освітньої та наукової діяльності університету *Порівняльно-педагогічні студії*, 3 (25), 25-39. URL: <http://http://journals.uran.ua/index.php/2306-5532>
22. Сбруєва, А. А. (2015). До проблеми D(digital)-інновацій у вищій освіті: етапи розвитку та чинники ефективності *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 8 (52), 450-464. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_8_21
23. Сбруєва, А. А. (2014). Дослідно-орієнтоване навчання в університетах розвинених країн В кн.: *Теоретичні та методичні засади магістерської підготовки викладача вищої школи*, (сс. 334-362). Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка. URL: https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/teoret_metod_zasadi.pdf
24. Сбруєва, А. А. (2013). Компетентності менеджера інноваційної діяльності у соціально-педагогічній сфері змін. В кн.: *Змістові інновації у магістерській підготовці соціальних педагогів*, (сс.261-281). Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка. URL: https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/monografia_zmistovi_informasii.pdf
25. Сбруєва, А. А. (2015). Розвиток європейської вищої освіти в умовах глобальної фінансово-економічної кризи. *Український педагогічний журнал*, 4, 13– 20. Режим доступу: <http://uej.undip.org.ua/index.php/euj>
26. Сбруєва, А. А. (2015). Тенденції трансформації місії університету: порівняльно-педагогічний аналіз. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 6 (50), 448-461. URL: <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/2141>
27. Улановська, А. С. (2014). Модернізація вищої освіти: характеристика понятійного апарату дослідження. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (35), 260-271. Режим доступу: <http://www.pedscience.inf.ua/>
28. Чистякова, І. А. (2015). Особливості формування готовності викладача вищої школи до роботи в умовах інтернаціоналізації освітнього простору. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 6 (50), 461–476. URL: <http://library.sspu.sumy.ua/>; <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>
29. Bartram, B. (2020). Exploring International and Comparative Education. In C.A. Simon & S. Ward. *A Student's Guide to Education Studies*. London: Routledge, pp. 87-97. URL: <https://doi.org/10.4324/9780429297212-11>
30. Broadfoot, P. (2000). Comparative Education for the 21st Century: Retrospect and prospect. *Comparative Education*, 36, 3, *Special Number (23): Comparative Education for the Twenty-First Century (Aug., 2000)*, 357-371. URL: <https://doi.org/10.1080/03050060050129036>
31. Chabbott, C., & Elliot, E. (2003). *Understanding others, educating ourselves: Getting more from international comparative studies in education*. Washington, DC: National Academies Press.
32. Cowen, R. (2020). Changing comparative education: interpreting foreigners, routinising research, and writing history, *Comparative Education*, 56 (1), 127-141. URL: <https://doi.org/10.1080/03050068.2020.1714332>
33. Khakpour, A. (2012). Methodology of comparative studies in education. *Contemporary Educational Researches Journal*, 1, 20-26. URL: https://www.researchgate.net/publication/272492215_Methodology_of_comparative_studies_in_education
34. Kim, T., Brooks, R. (2013). *Internationalisation, Mobile Academics, and Knowledge Creation in Universities: A Comparative Analysis*. SRHE Research Award (2011/12) Final Report. URL: <https://srhe.ac.uk/wp-content/uploads/2020/03/TerriKimReport.pdf>
35. Klees, S. J. (2008). Reflections on Theory, Method, and Practice in Comparative and International Education. *Comparative Education Review*, 52 (3), 301-328. URL: <https://doi.org/10.2307/30218826>

36. Larsen, M A., Beech, J. (2014). Spatial Theorizing in Comparative and International Education Research. *Comparative Education Review*, 58 (2), 191-214. URL: <http://www.jstor.org/stable/10.1086/675499>
37. Lauterbach, U., Mitter W. (1998). *Theory and methodology of international comparisons*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. URL: [www.cedefop.europa.eu/RR1 Lauterbach](http://www.cedefop.europa.eu/RR1_Lauterbach)
38. Manjari, A. *5 Important Methods Used For Studying Comparative Education*. URL: <https://www.shareyouessays.com/knowledge/what-are-the-different-methods-used-for-study-of-comparative-education-answered/115571>
39. Manzon, M. (2020). Towards a comparative history of comparative education: a personal journey. *Comparative Education*, 56 (1), 96-110. URL: <https://doi.org/10.1080/03050068.2019.1701251>
40. *Origins and Traditions in Comparative Education*. (2019). Maria Manzon (Ed.). Routledge URL: <https://www.routledge.com/Origins-and-Traditions-in-Comparative-Education/Manzon/p/book/9780367728298>
41. Powell, J. J. W. (2020). Comparative education in an age of competition and collaboration. *Comparative Education*, 56 (1), 57-78. <https://doi.org/10.1080/03050068.2019.1701248>
42. Sbruieva, A. (2015). Integration of Educational and Research Constituents of the Process of Specialists' Professional Training in the Universities of Developed Countries. *Comparative Professional Pedagogy*, 3, 7-13. <https://doi.org/10.1515/rpp-2015-0048>
43. Sbruieva, A. (2020). Social dimension of the European Higher Education Area: Tendencies of development of normative, theoretical and organizational bases. In: *Topical Issues of History of Education and Comparative Education*. Lviv-Torun: Liha-Pres, pp. 129-150. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-188-9/129-150>
44. Takayama, K. (2020). An invitation to 'negative' comparative education, *Comparative Education*, 56 (1), 79-95. <https://doi.org/10.1080/03050068.2019.1701250>
45. *The Handbook of Global Education Policy* (2016). K. Mundy, A. Green, B. Lingard, A. Verger. Wiley-Blackwell (Eds.). Oxford. URL: [https://www.researchgate.net/publication/302963705 Handbook of Global Education Policy Wiley-Blackwell Oxford](https://www.researchgate.net/publication/302963705_Handbook_of_Global_Education_Policy_Wiley-Blackwell_Oxford)

Корисні інформаційні ресурси:

1. Асоціація європейських університетів (European University Association). Режим доступу: <http://www.eua.be>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. Режим доступу: <http://www.dnpb.gov.ua>
3. Державна науково-технічна бібліотека України. Режим доступу: <http://gntb.gov.ua>
4. Європейська асоціація дослідників освіти (European Educational Research Association - EERA). Режим доступу: <https://eera-ecer.de/>
5. Європейська асоціація закладів вищої освіти EURASHE (European Association of Institutions in Higher Education). Режим доступу: <http://www.eurashe.org>
6. Європейський центр вищої освіти CEPES. Режим доступу: <http://www.cepes.ro>
7. Єдине освітнє інформаційне вікно України. Режим доступу: <http://www.osvita.com>
8. Інститут педагогіки НАПН України. Відділ порівняльної педагогіки. Режим доступу: <http://undip.org.ua/structure/research%20units/>
9. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Відділ зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих. Режим доступу: <http://ipood.com.ua/viddil-zarubijnih-sistem-pedagogichno-osviti-i-osviti-doroslih>
10. Інформаційний портал «Знання». Режим доступу: <http://znannya.info>
11. Інформаційний сайт Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Лабораторія зарубіжних систем професійної освіти і навчання. Режим доступу: <https://ivet.edu.ua/labs/isvet>
12. Інформація про системи освіти країн – членів ЄС на сайті інформаційної мережі EURYDICE. Режим доступу: <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry>.
13. Інформація про системи освіти країн – членів Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО (International Bureau of Education) на сайті інформаційної мережі ІВЕ. Режим доступу: <http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm>.
14. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. Режим доступу: <http://www.lsl.lviv.ua>
15. Мережа освітньої інформації ЄС EURYDICE. Режим доступу: <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry>
16. Міжнародне бюро освіти ЮНЕСКО. Режим доступу: <http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm>
17. Міністерство освіти і науки України. Режим доступу: <http://mon.gov.ua>
18. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
19. Національна парламентська бібліотека України. Режим доступу: <http://www.nplu.org>
20. Одеська національна наукова бібліотека України. Режим доступу: <http://www.odnb.odessa.ua>
21. Освіта України. Режим доступу: <http://osvita-ukrainy.com.ua>
22. Освіта.UA. Режим доступу: <http://osvita.ua>
23. Портал сучасних педагогічних ресурсів. Режим доступу: <http://www.intellect-invest.org.ua>
24. Світова рада товариств порівняльної педагогіки World Council of Comparative Education Societies. Режим доступу: <https://wcces-online.org/>
25. Союз європейських студентських спілок (ESU - Europeans Students' Union). Режим доступу: <http://www.esib.org>

26. Українська асоціація дослідників освіти (УАДО). Режим доступу: <https://www.uera.org.ua/uk/>
27. Український інститут науково-технічної і економічної інформації. Режим доступу : <http://www.uitei.kiev.ua>
28. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка. Режим доступу: <http://korolenko.kharkov.com>
29. Comparative and International Education Society (CIES). URL: <https://www.cies.us/>
30. Higher Education Special Interest Group. URL: <https://www.higheredsig.org/higher-education-institutes>